שלושה גמלים בסיני

זה היה אי־שם בין דהב ונואייבה. מסביב שררה חשיכה גמורה. דהרתי צפונה, ואלומות־האור של המכונית האירו מדי־פעם עץ בודד, צוק תלול, עכבר שמיהר לעסקיו בדממת הלילה.

לפתע ראיתי לפני ענן של אבק, שהסתיר את הכביש. לחצתי על דוושת־הבלם, ותוך כדי כך פנתה המכונית מעט שמאלה.

ואז ראיתי דבר שנחרת בליבי כמו תמונה של אמן גדול או סצנה בלתי־נשכחת של סרט.

בתוך ענן של אבק אדמדם, לצד הכביש, עמדו שלושה גמלים. כל אחד מהם בתנוחה משלו, בכיוון משלו. הם כאילו קפאו במקומם, אחרי שחצו את הכביש בדהרה. האורות האירו אותם במעומעם, האבק טישטש את קווי דמויותיהם. הם הביטו בי, ואני בהם.

קפאנו כך במשך שתיים־שלוש שניות, ואז נשבר הקסם ואני המשכתי בדרכי. אך התמונה נשארה חיה לפני עיני. ברגע זה, אחרי חמישה ימים, אני עוצם את עיני והנה אני רואה את שלושת הגמלים הקסומים.

יתכן שהייתי הישראלי האחרון שראה את שלושת הגמלים האלה. יתכן שחמקו אל תוך המידבר לעד. הם נגוזו, כמו חלום, כמו שיר שנשמע ונשכח.

מעתה והלאה, הם יישמרו בליבי כסמל של סיני.

החלום שנגנז

כאן המקום לווידוי: במשך 15 שנים לא הייתי בשארם־אל־שייח׳, ולא בדהב, ולא בנואייבה, ולא בסנטה־קתרינה.

ביקרתי בשארם מייד אחרי הכיבוש, במישלחת מטעם הכנסת, ומאז הדרתי את רגלי משם.

מדוע? קשה לי להסביר. אולי פחדתי להתאהב במקום. מעולם לא היה לי צל של ספק שנחזיר את כל סיני (כשם שאין לי כיום צל של ספק שנחזיר את כל הגדה והרצועה והגולן), בבוא השלום, ולא רציתי שהדבר יכאיב לי מדי.

אי־אפשר שלא להתאהב בנוף נהדר זה ממבט ראשון. וגם השבוע, כשירדתי לשם, התאהבתי. גם במקום. גם באנשים.

יש הבדל עצום בין אנשי אופירה/דהב/נואייבה ובין הסקנדליסטים של ימית והסביבה. אנשי הפיתחה באו לשם אחרי שגורשו בני־המקום בפעולה פראית ואכזרית. הם ידעו שהם מתנחלים באדמה השייכת לאחרים, והם ניצלו ללא בושה את עבודת המגורשים. שום דבר כזה לא קרה בשארם.

אנשי אופירה לא באו לשם מתוך קנאות לאומנית או דתית. לא היה שם מניין בבית־הכנסת, וגם בשיא ההתרגשות לא מצאה שם גאולה כהן מניין של אחדים. האנשים באו לנוף הקסום כדי לחיות שם חיים קסומים. שארם־אל־שייח׳ היתה חלום, ואל החלום הזה באו החולמים.

הם ברחו מן המציאות הישראלית, מן העיר, מזיהום האוויר והחיים, מן הציוויליזציה. הם ברחו אל הווי שבו החיים כאילו עמדו מלכת, שבו ניטלה מהם האחריות הרובצת על אבי־משפחה בישראל, שבו יכלו לשמור על נעורי־נצח.

עם־ישראל אהב אותם, מפני שכל עם זקוק לחלום כלשהו. באמצעות האנשים של אופירה, יכלו כל אזרחי־ישראל לחלום על גן־עדן רחוק, גן־עדן שאפשר להגיע אליו או לחלום עליו.

חלום יכול להיות יקר מאוד, ואופירה היתה חלום יקר. סכומים אגדתיים הושקעו באגדה הזאת, כדי לאפשר לחולמים לחלום. בכסף שהושקע בסיני ניתן היה לשקם את כל אזורי־המצוקה בארץ, לפנות את כל שכונות־העוני, להקים שרותי־חברה לתיפארת. אך ישראל העדיפה את החלום. גם שוכני שכונות־המצוקה, כך נדמה, העדיפו את החלום הרחוק על פני שינוי המציאות הקרובה.

אך על כל חלום נגזר להסתיים. היה ברור מראש כי גם חלום זה ייגמר. לולא הוחזרה שארם־אל־שייח׳, היא היתה הופכת בעוד כמה שנים אילת שניה, מוקפת מיפעלים ומיתקנים ובתי־מלון, וההוד הפראי היה נגוז. (יתכן שעם־ישראל היה אז מחפש מקום אחר לחלומו — אולי בחוף מצריים או תימן.) ומי שלא היה עיוור — מלידה או מרצון — ידע כי בסופו של דבר לא ישלים עם־ישראל עם אימרתו המפורסמת של משה דיין: „אם אני צריך לבחור בין שלום בלי שארם־אל־שייח׳ ובין שארם־אל־שייח׳ בלי שלום, אני מעדיף את שארם־אל־שייח׳ בלי שלום.״

עכשיו נגמר החלום. אנשי אופירה נאלצים לחזור אל המציאות, אל מיסגרת האחריות, לנחות על קרקע היום־יום. זוהי נחיתה רכה, תודות לפיצויים. ובכל זאת, יום לפני העזיבה של אחרוני האחרונים, העצבות שלטה באופירה.

אדם וחווה גורשו שוב מגן־עדן, אל הצער של העולם.

איש בשם דדון

המכונית המיסכנה שלי הגיעה מתל־אביב לאילת, ושם שבתה. משהו במצמד.

זוהי מכונית מגזע סיטרואן, מפונקת מאוד, בעלת שגיונות משגיונות שונים, וכשהיא מתעקשת, אי־אפשר להתווכח איתה. מכיוון שהייתי בדרכי לשארם־אל־שייח׳, העיצומים שלה באו ברגע בלתי־מתאים מאוד.

שאלתי ידידים באילת, והם אמרו לי: „לך לדדון. אם מישהו יכול לעזור, זה הוא.״

בבוקר שמתי את פעמי אל איזור המוסכים, ושם מצאתי את דדון. גבר שחום, חייכני. כששמע במה העניין, הביע צער. „מעולם לא טיפלתי בסיטרואן. אני לא יכול לטפל במכונית שאני לא מכיר אותה.״

הפצרתי בו להעיף בכל זאת מבט בפאציינטית. הוא נעתר ובא איתי. ניסה פה, ניסה שם, ולבסוף

אמר בצער: „הייתי רוצה לעזור, אבל אני חושש לנגוע בה.״

מיהרתי לשארם, והחלטתי להשאיר את המכונית באילת. כששמע אלכס גילעדי, איש־הטלוויזיה, שאני בצרות, אמר מייד: „אין בעיות. קח את המכונית שלי.״ לרגע סברתי שהוא מתלוצץ, אך הוא שלף את המפתחות ומסרם לי.

(משהו סמלי: פגשתי את אלכס גילעדי בלילה הראשון שלי בקאהיר, מייד אחרי ביקור אנוור אל־סאדאת בירושלים. אלכס הגיע לשם יום לפני, יחד עם אהוד יערי, ותוך 24 שעות כבר הפך מלך העיר. בשעה שחציתי את העיר, בדרכי מנמל־התעופה למלון מינה־האוס, נכנסתי לרגע ללובי של מלון שרתון, ושם עמד וחגג, במרכז קבוצה גדולה של אנשי־ביטחון מצריים

צוהלים. עכשיו נתקלתי בו בכפר של נלסון, על הגבול החדש שנוצר בעיקבות הסכם־השלום, פרי יוזמתו של סאדאת.)

כעבור יומיים, כשחזרתי לאילת, הלכתי שוב לבקש ישועה מידי דדון. המוסך שלו היה סגור, ורק חריץ צר היה פתוח בין שער־המתכת והמזוזה. השחלתי את עצמי דרכו, ושם עמד דדון, בביגדי־חג, במוסך הדומם.

„לא, היום אני לא עובד,״ אמר. הוא היה בדרכו למימונה המקומית.

הסתבר כי דדון הוא מארוקאי, שבא ארצה לפני 25 שנים, והוא אז בן 21. במולדתו היה מתאגרף.

„אולי בכל זאת, רק לרגע?״ הפצרתי בו.

טילפנתי למוסך התל־אביבי, דדון שמע מהם דיברי־הדרכה, ונסענו לסיטרואן מוכית־הגורל. היא הביטה בנו בעיניים עצובות, כסוסה חולה שנגנטשה.

דדון החל מטפל בה. הוא פירק חלקים שונים. תיקן מה שניתן לתקן בתנאים אלה. כשרציתי לעזור לו להרכיב את החלקים שפירק, מגע בעדי. „די שיהודי אחד יתלכלך,״ אמר.

ביקשתי לשלם בעד הטורח, העבודה ושיחות־הטלפון, אבל הוא נעלב וסירב בהחלט.

גם איש־מוסך אחר, שפניתי אליו קודם לכן על פי המלצת דדון, ושלא יכול היה להושיע, סירב לקבל את 600 השקלים שהגיעו לו בשביל ביקור־הבית.

כרוב ליד המחסום

ביכלל, בנסיעה זו נתקלתי בשורה שלמה של אנשים נחמדים. הם היו שונים מאוד זה מזה, אך לכולם היו התכונות המציינות את האדם הישראלי במיטבו: חמימות, נדיבות, חוסר־פורמליות.

דדון; איש־המוסך השני; אלכס גילעדי; פלוגי, שאיכסן אותנו בדירתו באופירה בלילה שלפני הנטישה — כל אלה מסמלים את הטיפוס הישראלי הזה. וגם השוטר הצבאי הבלונדי.

מלאך זה במדי־צה״ל ניצב בשערי גן־עדן, 40 קילו־מטרים מדרום לאילת, בכניסה לשטח שנסגר לכל תנועה אזרחית. תחת להט החרב המתהפכת, היה בידו צרור רשימות.

כעיתונאי, היתה לי הזכות להיכנס לשטח. אבל חשבתי שמגיע גם לרחל, אשתי, להיפרד משארם־אל־שייח׳, שאותה לא ראתה מעולם. ביקשתי רשות לצרפה לנסיעה, אך הרשות לא ניתנה. האלוף של מרש״ל (מרחב־שלמה) הוא אגוז קשה. „לקחו את בן־ה־הקשוח ביותר בצה״ל, כדי שלא יהיה ברדק,״ הוסבר לי על־ידי מקורות מוסמכים.

(קצין זה בוודאי הצליח במשימה כימעט בלתי־אפשרית. הוא איחד את כל היסודות המגוונים במרחב — נגד עצמו. ביומיים שהייתי שם לא שמעתי מישפט אחד עליו שלא היה מהול בקללות ובהשמצות.)

החלטנו לנסות בכל זאת. בחשש־מה התקרבתי למחסום. רחל התכוננה בליבה ללון לבדה על החוף, עד שאחזור.

ליד המחסום עמדו שני חיילים, אחד שחרחר ואחד בלונדי. השחרחר ניגש, הביט ברשיון שלי, הביט ביושבי המכונית, ואמר: „בסדר.״

אבן נגולה מליבי. עמדתי להתניע את המכונית, ואז ניגש הבלונדי. „רגע אחד,״ אמר, והסתכל ברשימה שהיתה בידו. האלוף הקשוח דאג לכך שלאנשי־המחסום תהיה רשימה מלאה של כל מי שקיבל רשיון להיכנס לשטח. „ומה איתה?״

הסברתי שזוהי אשתי, שתחליף אותי בנהיגה. התירוץ לא עשה עליו רושם.

„אולי בכל זאת?״ ביקשתי.

הוא אמר לא, אי־אפשר, חשב, ולבסוף הופיע בפניו חיוך והוא אמר: „בסדר. תהנו מן הטיול.״

למחרת, כשחזרנו בלילה, עמדה דמות ליד המחסום החשוך. כאשר קירב האיש את פניו אל חלון המכונית, ראינו שזהו אותו שוטר צבאי.

„בירכנו אותך בליבנו שלוש פעמים ביום!״ אמרה רחל.

הוא חייך. „ואני דווקא קיבלתי על הראש. סיפרתי לתומי שנתתי לאשתו של אבנרי לעבור, וירדו עלי. אבל אני מקווה שנהניתם.״

זה לא יכול היה לקרות בגרמניה, ולא באנגליה, ולא בצרפת. זה יכול לקרות בישראל, ועל כן אני אוהב את ישראל. פקודה היא פקודה, אבל לחייל יש שכל. הוא מבין את כוונת הפקודה. הוא ממלא אותה בעזרת השכל הישר. במיקרה זה נסגר השטח כדי למנוע צרות מצד עוצרי־הנסיגה, או מצד בוזזי־ביזה, או מצד יסודות אחרים שיכלו לגרום לאי־סדר. לגבי רחל אבנרי לא היה קיים חשש כזה. מה היה הטעם במניעת הצטרפותה אלי?

אחרי היתקלות ממושכת זו בישראלים נחמדים, שאלתי את עצמי: אם כן, מדוע נדמה לנו שכל הישראלים הם גסי־רוח, צעקנים, תוקפניים, אנוכיים? הרי יש בארץ אנשים נחמדים בשפע. מדוע אין מרגישים בהם בחיי יום־יום?

התשובה היחידה שבפי היא זו המוגדרת בלשון־צה״ל כסיסמה גסה אך קולעת: „חרא צף למעלה״. או, בלשון עדינה: כשיש לך אלף איש באולם, ועשרים מהם מפריעים ורועשים, נדמה לך שכולם מפריעים ורועשים. השקטים, המנומסים, האדיבים אינם נראים ואינם נשמעים.

אבל הם ישנם.